

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

16. travnja 2026.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima – Pravosudna suradnja, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EU) br. 1215/2012 – Posebne nadležnosti – Članak 8. točka 1. – Više tuženika – Zahtjevi koji su ‚tako blisko povezani‘ da se zajedničko postupanje i odlučivanje u vezi s njima čini svrhovitim – Pojam ‚tako bliska povezanost‘ – Pojam ‚osnovni tuženik‘ – Povreda članka 101. UFEU-a – Direktiva 2014/104/EU – Naknada štete nastale zabranjenim sporazumom – Pojam poduzetnika – Odgovornost društva majke i društva kćeri – Odluka Komisije – Odluka nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje – Šteta nastala izvan Europskog gospodarskog prostora (EGP)”

U spojenim predmetima C-672/23 i C-673/23,

povodom dvaju zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koja je uputio *Gerechtshof Amsterdam* (Žalbeni sud u Amsterdamu, Nizozemska), odlukama od 19. rujna 2023., koje je Sud zaprimio 13. studenoga 2023., u postupcima

Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain,

GCC Interconnection Authority,

Kuwait Ministry of Electricity and Water,

Oman Electricity Transmission Company SAOC

protiv

Prysmian Netherlands BV,

Draka Holding BV,

Prysmian Cavi e Sistemi Srl,

Pirelli & C SpA,

Prysmian SpA,

The Goldman Sachs Group Inc.,

* Jezik postupka: nizozemski

ABB BV,

ABB Holdings BV,

ABB AB,

ABB Ltd,

Nexans Nederland BV,

Nexans Cabling Solutions BV,

Nexans Participations SA,

Nexans SA,

Nexans France SAS (C-672/23),

i

Smurfit Kappa Europe BV,

Smurfit International BV,

Smurfit Kappa Italia SpA,

DS Smith Italy BV,

DS Smith plc,

DS Smith Packaging Italia SpA,

DS Smith Holding Italia SpA,

Toscana Ondulati SpA

protiv

Unilever Europe BV,

Unilever Supply Chain Company AG,

Unilever Italy Holdings Srl (C-673/23),

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: F. Biltgen (izvjestitelj), predsjednik vijeća, T. von Danwitz, potpredsjednik Suda, u svojstvu suca prvog vijeća, I. Ziemele, A. Kumin i S. Gervasoni, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: A. Lamote, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 23. siječnja 2025.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain, GCC Interconnection Authority, Kuwait Ministry of Electricity and Water i Oman Electricity Transmission Company SAOC, J. W. de Jong, *advocaat*,
- za Prysmian Netherlands BV, Draka Holding BV, Prysmian Cavi e Sistemi Srl i Prysmian SpA, R. T. Bolland, J. S. Kortmann, A. van Vugt i R. Wesseling, *advocaten*,
- za Pirelli & C SpA, P. N. Malanczuk, E. Mattioli, M. J. Schaufeli i J. P. van der Klein, *advocaten*, I. Perego i M. Roberti, *avvocati*,
- za The Goldman Sachs Group Inc., D. A. M. H. W. Strik, odvjetnica,
- za ABB BV, ABB Holdings BV, ABB AB i ABB Ltd, W. Knibbeler, M. H. J. M. Immerzeel, E. Di Pangrazio, A. Schurink i M. Sinninghe Damsté, *advocaten*,
- za Nexans Nederland BV, Nexans Cabling Solutions BV, Nexans Participations SA, Nexans SA i Nexans France SAS, H. M. Cornelissen, A. Knigge i R. van Dijken, *advocaten*,
- za Smurfit Kappa Europe BV, Smurfit International BV i Smurfit Kappa Italia SpA, O. W. Brouwer, E. Di Pangrazio, A. Schurink i M. Sinninghe Damsté, *advocaten*,
- za DS Smith Italy BV, DS Smith plc, DS Smith Packaging Italia SpA, DS Smith Holding Italia SpA i Toscana Ondulati SpA, M. G. Bredenoord-Spoek, J. K. de Pree i S. J. The, *advocaten*,
- za Unilever Europe BV, Unilever Supply Chain Company AG i Unilever Italy Holdings Srl, R. J. G. Lamberti, C. C. A. van Rest i H. J. Vanderveen, *advocaten*,
- za Europsku komisiju, S. Noë, W. Wils i C. Zois, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 3. travnja 2025.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 8. točke 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. te ispravci SL 2014., L 160, str. 40., SL 2016., L 202, str. 57. i SL 2025./90143, L).

- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru dvaju sporova između, s jedne strane, Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain, GCC Interconnection Authority, Kuwait Ministry of Electricity and Water i Oman Electricity Transmission Company SAOC (u daljnjem tekstu ta četiri društva zajedno: EWAGB i dr.) te Prysmian Netherlands BV, Draka Holding BV, Prysmian Cavi e Sistemi Srl, Pirelli & C SpA, Prysmian SpA, The Goldman Sachs group Inc., ABB BV, ABB Holdings BV, ABB AB, ABB Ltd, Nexans Nederland BV, Nexans Cabling Solutions BV, Nexans Participations SA, Nexans SA i Nexans France SAS (u daljnjem tekstu tih petnaest društava zajedno: Draka i dr.) i, s druge strane, Smurfit Kappa Europe BV, Smurfit International BV, Smurfit Kappa Italia SpA, DS Smith Italy BV, DS Smith plc, DS Smith Packaging Italia SpA, DS Smith Holding Italia SpA i Toscana Ondulati SpA (u daljnjem tekstu tih osam društava zajedno: Smurfit Kappa i dr.) te Unilever Europe BV, Unilever Supply Chain Company AG i Unilever Italy Holdings Srl (u daljnjem tekstu ta tri društva zajedno: Unilever i dr.) u vezi s određivanjem mjesno nadležnog suda za odlučivanje o tužbama za utvrđivanje solidarne odgovornosti društava Draka i dr. te Smurfit Kappa i dr. i da im se naloži naknada štete koja proizlazi iz povrede članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3., u daljnjem tekstu: Sporazum o EGP-u).

Pravni okvir

Uredba br. 1215/2012

- 3 U uvodnim izjavama 15., 16. i 21. Uredbe br. 1215/2012 navodi se:
- „(15) Pravila o nadležnosti trebala bi biti u velikoj mjeri predvidiva i zasnovana na načelu da se nadležnost općenito temelji na domicilu tuženika. Nadležnost bi uvijek trebala postojati na temelju toga, osim u nekolicini točno utvrđenih slučajeva u kojima predmet spora ili autonomija stranaka opravdavaju drukčiji kriterij povezanosti. Domicil pravne osobe mora se utvrditi autonomno, kako bi se zajednička pravila učinila transparentnijima i izbjegli sukobi nadležnosti.
- (16) Pored domicila tuženika trebale bi postojati alternativne osnove nadležnosti koje se temelje na bliskoj povezanosti između suda i spora ili zbog olakšavanja pravilnog sudovanja. Postojanje bliske povezanosti trebalo bi osigurati pravnu sigurnost i spriječiti mogućnost da tuženik bude tužen pred sudom države članice koji tuženik nije mogao razumno predvidjeti. To je važno osobito u slučajevima u vezi s izvanugovornim obvezama koje nastaju iz povreda privatnosti i prava osobnosti, uključujući klevetu.
- [...]
- (21) U interesu usklađenog sudovanja, potrebno je smanjiti mogućnost sličnih postupaka i osigurati da se ne donose proturječne odluke u različitim državama članicama. Trebao bi postojati jasan i učinkovit mehanizam rješavanja slučajeva litispendencije i povezanih tužbi, te za sprječavanje problema koja proizlaze iz nacionalnih različitosti u vezi određivanja trenutka za koji se smatra da je postupak započeo. U smislu ove Uredbe, taj trenutak bi se trebao utvrditi autonomno.”
- 4 Poglavlje II. navedene uredbe, naslovljeno „Nadležnost”, sadržava deset odjeljaka. U odjeljku 1. te uredbe, naslovljenom „Opće odredbe”, nalaze se članci 4. do 6. navedene uredbe.

5 U skladu s člankom 4. stavkom 1. iste uredbe:

„Podložno ovoj Uredbi, osobe s domicilom u državi članici, bez obzira na njihovo državljanstvo, tuže se pred sudovima te države članice.”

6 Članak 5. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012 propisuje:

„Osobe koje imaju domicil u državi članici mogu biti tužene pred sudovima druge države članice, samo na temelju pravila iz odjeljaka 2. do 7. ovog poglavlja.”

7 Članak 8. točka 1. te uredbe, koji se nalazi u odjeljku 2. tog poglavlja II., naslovljenom „Posebna nadležnost”, određuje:

„Osoba koja ima domicil u državi članici, može također biti tužena:

1. ako je ona jedan od više tuženika, pred sudom mjesta u kojem jedan od njih ima domicil, ako su tužbeni zahtjevi međusobno tako blisko povezani da se zajedničko postupanje i odlučivanje u vezi s njima čini svrhovitim kako bi se izbjegla opasnost proturječnih sudskih odluka u odvojenim postupcima”.

8 U skladu s člankom 63. stavkom 1. navedene uredbe:

„Za potrebe ove Uredbe, trgovačko društvo ili druga pravna osoba ili udruženje fizičkih ili pravnih osoba ima domicil u mjestu gdje ima svoje:

(a) statutarno sjedište;

(b) središnju upravu; ili

(c) glavno mjesto poslovanja.”

Direktiva 2014/104/EU

9 U uvodnoj izjavi 1. Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije (SL 2014., L 349, str. 1.) propisuje se sljedeće:

„Članci 101. i 102. [UFEU-a] pitanje su javnog poretka te bi se trebali učinkovito primjenjivati širom [Europske u]nije kako bi se osiguralo nenarušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu.”

10 Članak 1. te direktive, naslovljen „Predmet i područje primjene”, u stavku 2. određuje:

„Ovom se Direktivom utvrđuju pravila za koordinaciju provedbe pravila tržišnog natjecanja od strane tijela nadležnih za tržišno natjecanje i provedbe tih pravila u postupcima za naknadu štete pred nacionalnim sudovima.”

11 Članak 2. navedene direktive, naslovljen „Definicije”, u točkama 2., 3. i 6. određuje:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

2. „prekršitelj” znači poduzetnik ili udruženje poduzetnika koje je počinilo kršenje prava tržišnog natjecanja;

3. „nacionalno pravo tržišnog natjecanja” znači odredbe nacionalnog prava koje se pretežito bave istim ciljem kao članci 101. i 102. UFEU-a te koje se primjenjuju na isti slučaj i usporedno s pravom tržišnog natjecanja Unije u skladu s člankom 3. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 [od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak SL 2016., L 173, str. 108.)], ne uključujući odredbe nacionalnog prava kojima se predviđa izricanje kaznenih sankcija fizičkim osobama, osim u mjeri u kojoj su takve kaznene sankcije sredstvo kojim se provode pravila tržišnog natjecanja koja se primjenjuju na poduzetnike;

[...]

6. „oštećena strana” znači osoba koja je pretrpjela štetu prouzročenu kršenjem prava tržišnog natjecanja”.

12 U skladu s člankom 3. iste direktive, naslovljenim „Pravo na potpunu naknadu štete”:

„1. Države članice osiguravaju da svaka fizička ili pravna osoba koja je pretrpjela štetu prouzročenu kršenjem prava tržišnog natjecanja može zahtijevati i dobiti potpunu naknadu za tu štetu.

2. Potpuna naknada štete stavlja osobu koja je pretrpjela štetu u položaj u kojem bi ta osoba bila da nije došlo do kršenja prava tržišnog natjecanja. Ona stoga uključuje pravo na naknadu za stvarni gubitak i za izmaklu dobit te isplatu kamata.

3. Potpuna naknada štete na temelju ove Direktive ne dovodi do prekomjerne naknade štete, bilo putem odštete u svrhu kažnjavanja, višestruke odštete ili putem druge vrste odštete.”

13 Članak 9. Direktive 2014/104, naslovljen „Učinak nacionalnih odluka”, propisuje:

„1. Države članice osiguravaju da se kršenje prava tržišnog natjecanja koje je pravomoćnom odlukom utvrdilo nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje ili žalbeni sud smatra nepobitno dokazanim za potrebe postupka za naknadu štete pokrenutog pred njihovim nacionalnim sudovima u skladu s člankom 101. ili 102. UFEU-a ili u skladu s nacionalnim pravom tržišnog natjecanja.

2. Države članice osiguravaju da se, u slučaju kada je pravomoćna odluka iz stavka 1. donesena u drugoj državi članici, ta pravomoćna odluka može, u skladu s nacionalnim pravom, iznijeti pred njihovim nacionalnim sudovima barem kao dokaz *prima facie* da je došlo do kršenja prava tržišnog natjecanja te da se prema potrebi može procjenjivati zajedno s bilo kojim drugim dokazima koje podnesu stranke.

3. Ovim člankom ne dovode se u pitanje prava i obveze nacionalnih sudova iz članka 267. UFEU-a.”

14 Članak 11. te direktive, naslovljen „Solidarna odgovornost”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice osiguravaju da su poduzetnici koji su povrijedili pravo tržišnog natjecanja zajedničkim postupcima solidarno odgovorni za štetu prouzročenu kršenjem prava tržišnog natjecanja; s učinkom da je svaki od tih poduzetnika obvezan potpuno nadoknaditi štetu, a oštećena strana ima pravo tražiti potpunu naknadu štete od svakog od tih poduzetnika sve dok joj šteta nije potpuno nadoknađena.”

Glavni postupci i prethodna pitanja

Predmet C-672/23

15 Odlukom C(2014) 2139 *final* od 2. travnja 2014. u vezi s postupkom na temelju članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet AT.39610, „Električni kablovi”/„Power Cables”) Europska komisija utvrdila je postojanje zabranjenog sporazuma gotovo globalne prirode na tržištima podmorskih i podzemnih električnih kablova koji uključuje 26 pravnih osoba, odnosno:

- Nexans i Nexans France, sa sjedištem u Francuskoj,
- Prysmian SpA i Prysmian Cavi e Sistemi, sa sjedištem u Italiji, i njegova bivša društva majke, Pirelli & C i The Goldman Sachs Group,
- J-Power Systems Corporation i društva majke zajedničkog poduzeća, Hitachi Metals Ltd i Sumitomo Electric Industries Ltd,
- VISCAS Corporation i društva majke zajedničkog poduzeća, Furukawa Electric Co. Ltd i Fujikura Ltd,
- ABB AB (prije), čiji su pravni sljednici ABB AB, sa sjedištem u Švedskoj, i ABB Ltd, u svojstvu društva majke društva ABB AB, sa sjedištem u Švicarskoj,
- Brugg Kabel AG i Kabelwerke Brugg AG Holding,
- Silec Cable SAS, njegovo sadašnje društvo majka, General Cable Corporation, i njegovo bivše društvo majka, Safran SA,
- EXSYM Corporation i društva majke zajedničkog poduzeća, SWCC Showa Holdings Co. Ltd i Mitsubishi Cable Industries Ltd.,
- LS Cable & System Ltd,
- Taihan Electric Wire Co. Ltd i
- nkt cables GmbH i NKT Holding A/S.

- 16 Smatrala je da su ta društva u razdoblju od 18. veljače 1999. do 29. siječnja 2009. sudjelovala u mreži multilateralnih i bilateralnih sastanaka te u kontaktima kako bi podijelila tržišta i korisnike projekata podzemnih električnih kablova i podmorskih električnih kablova na posebnim područjima. Smatrala je da ta koluzivna djelovanja predstavljaju trajnu povredu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u.
- 17 Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain, Kuwait Ministry of Electricity i Water Oman Electricity Transmission Company javni su poduzetnici zaduženi za razvoj, upravljanje i održavanje visokonaponskih mreža smještenih u Bahreinu, Kuvajtu i Omanu. GCC Interconnection Authority posjeduje infrastrukturu za međusobno povezivanje nacionalnih elektroenergetskih mreža država stranaka i upravlja njome s Vijećem za suradnju arapskih država Perzijskog zaljeva, odnosno Ujedinjenih Arapskih Emirata, Kraljevine Bahreina, Kraljevine Saudijske Arabije, Sultanata Omana, Katara i Kuvajta.
- 18 EWAGB i dr. podnijeli su rechtbanku Amsterdam (Sud u Amsterdamu, Nizozemska) deklaratornu tužbu kojom su tražili, s jedne strane, da se presudi da su društvo Draka i dr. solidarno odgovorni prema njima zbog svojeg sudjelovanja u zabranjenom sporazumu o kojem je riječ i, s druge strane, da se tim društvima naloži solidarno plaćanje naknade štete čiji iznos treba naknadno utvrditi, a koja je namijenjena naknadi štete za koju smatraju da su je pretrpjela izvan Europskog gospodarskog prostora (EGP) zbog tog zabranjenog sporazuma.
- 19 Ta je deklaratorna tužba podnesena protiv više društava tuženika u glavnom postupku koja pripadaju grupama Prysmian Cavi e Sistemi, ABB AB (prije) i Nexans. Neka imaju sjedište u Nizozemskoj, ali izvan područja nadležnosti rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu), a druga izvan Nizozemske. Sva su izravno ili neizravno društva kćeri koja su u stopostotnom vlasništvu poduzetnika kojima je Komisija odlučila pripisati sudjelovanje u predmetnom zabranjenom sporazumu. Komisija je u svojoj odluci utvrdila da su društva Prysmian Cavi e Sistemi, ABB AB (prije) i Nexans France sudjelovala u zabranjenom sporazumu te je utvrdila uzlaznu odgovornost društava Prysmian, Pirelli & C, The Goldman Sachs Group, ABB Ltd i Nexans u svojstvu (neizravnih) društava majki navedenih sudionika u zabranjenom sporazumu. Nexans Participations kao i Prysmian Netherlands, Draka Holding, ABB BV, ABB Holdings, Nexans Nederland i Nexans Cabling Solutions, društva sa sjedištem u Nizozemskoj, nisu bila adresati navedene odluke. Sva ta društva tuženici osnovana u skladu s nizozemskim pravom su društva kćeri, izravno ili neizravno, u stopostotnom vlasništvu društava Prysmian Cavi e Sistemi, ABB Ltd i Nexans.
- 20 Draka Holding, sa sjedištem u Amsterdamu, jedino je tuženo društvo sa sjedištem na području rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu) te je stoga tuženik koji služi kao osnova za utvrđivanje nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak (u daljnjem tekstu: osnovni tuženik). To je društvo društvo kći društva Prysmian Cavi e Sistemi, koje također drži cjelokupni udio u kapitalu društva Prysmian Netherlands. Ni Draka Holding ni druga tužena društva sa sjedištem u Nizozemskoj nisu bili adresati Odluke Komisije od 2. travnja 2014.
- 21 Deklaratornom presudom rechtbank Amsterdam (Sud u Amsterdamu) proglasio se nadležnim, na temelju članka 4. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012, za tužbe podnesene protiv svih tuženih društava sa sjedištem u Nizozemskoj. Suprotno tomu, proglasio se nenadležnim za odlučivanje o tužbama protiv tuženih društava sa sjedištem izvan Nizozemske, smatrajući da se na temelju članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 ni bilo koje druge pravne osnove ne može izvesti nikakva međunarodna nadležnost. Naime, smatrao je da između tužbi podnesenih protiv društava sa

sjedištem u Nizozemskoj i tužbi podnesenih protiv društava sa sjedištem izvan Nizozemske ne postoji dovoljno bliska povezanost kojom bi se opravdalo to da se o svim tužbama odlučuje pred istim sudom kako bi se izbjegle nepomirljive odluke.

- 22 EWAGB i dr. podnijeli su žalbu protiv te presude Gerechtshofu Amsterdam (Žalbeni sud u Amsterdamu, Nizozemska), sudu koji je uputio zahtjev u ovom predmetu.
- 23 Taj sud podsjeća na to da tužena društva sa sjedištem u Nizozemskoj nisu osporavala odluku rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu) kojom se priznaje njegova nacionalna mjesna nadležnost za odlučivanje o tužbi ne samo u odnosu na društvo Draka Holding, sa sjedištem na području nadležnosti tog suda, nego i na sva navedena društva sa sjedištem u Nizozemskoj, ali izvan njegova područja mjesne nadležnosti. Navedeni sud stoga pojašnjava da se, u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima, protiv odluka u području nacionalne mjesne nadležnosti ne može podnijeti pravni lijek i da je stoga dužan smatrati da rechtbank Amsterdam (Sud u Amsterdamu) ima nacionalnu mjesnu nadležnost u odnosu na sve tuženike sa sjedištem u Nizozemskoj.
- 24 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita se postoji li dovoljno bliska povezanost u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 između, s jedne strane, tužbe podnesene protiv društva Draka Holding ili drugih tuženih društava sa sjedištem u Nizozemskoj i, s druge strane, tužbi podnesenih protiv tuženih društava sa sjedištem izvan Nizozemske.
- 25 U tim je okolnostima Gerechtshof Amsterdam (Žalbeni sud u Amsterdamu) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. a) Postoji li uska povezanost u smislu članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012] između:

- i. s jedne strane, tužbe protiv osnovnog tuženika koji nije primatelj Komisijine odluke o zabranjenom sporazumu, ali koji se, kao subjekt u pogledu kojeg se tvrdi da pripada poduzetniku u smislu prava tržišnog natjecanja Unije, smatra odgovornim u silaznoj liniji za utvrđenu povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije, i,
- ii) s druge strane, tužbe protiv
 - sutuženika koji je primatelj te odluke, i/ili
 - sutuženika koji nije primatelj odluke i u pogledu kojeg se tvrdi da kao pravni subjekt pripada poduzetniku koji se u odluci u javnopravnom smislu smatra odgovornim za povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije?

Je li pritom važno

1. to što je osnovni tuženik koji se smatra odgovornim u silaznoj liniji u razdoblju u kojem se provodio zabranjeni sporazum samo imao udjele i upravljao njima;
2. u slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 4.a, to što je osnovni tuženik koji se smatra odgovornim u silaznoj liniji sudjelovao u proizvodnji, distribuciji, prodaji i/ili isporuci proizvoda koji su predmet zabranjenog sporazuma i/ili u pružanju usluga koje su predmet zabranjenog sporazuma;
3. smatra li se sutuženik koji je primatelj odluke u toj odluci
 - i) stvarnim sudionikom zabranjenog sporazuma u smislu da je stvarno sudjelovao u utvrđenom sporazumu koji se protivi pravilima o tržišnom natjecanju (ili u više takvih sporazuma) i/ili u usklađenom djelovanju, ili

- ii) pravnim subjektom koji pripada poduzetniku koji se u javnopravnom smislu smatra odgovornim za povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije
 - 4. to što je sutuženik koji nije primatelj odluke stvarno proizvodio, distribuirao, prodavao i/ili isporučivao proizvode koji su predmet zabranjenog sporazuma i/ili pružao usluge koje su predmet zabranjenog sporazuma;
 - 5. pripadaju li osnovni tuženik i sutuženik istom poduzetniku;
 - 6. to što su tužitelji izravno ili neizravno kupovali proizvode od osnovnog tuženika i/ili od sutuženika odnosno izravno ili neizravno od njih primali usluge?
 - b) Je li za odgovor na pitanje 1.a relevantno to što je predvidivo da će dotični sutuženik biti tužen pred sudom nadležnim za osnovnog tuženika? Ako je odgovor potvrđan: je li ta predvidivost zaseban kriterij prilikom primjene članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012]? Postoji li ona u načelu s obzirom na presudu od 6. listopada 2021., Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800)? Na koji način okolnosti navedene u pitanju 1.a točkama 1. do 6. u ovom slučaju čine predvidivim to da će sutuženik biti tužen pred sudom nadležnim za osnovnog tuženika?
2. Treba li prilikom utvrđivanja nadležnosti uzeti u obzir i eventualno prihvaćanje tužbe protiv osnovnog tuženika? Ako je odgovor potvrđan: je li za tu ocjenu dovoljno da se ne može unaprijed isključiti mogućnost prihvaćanja tužbe?
3. a) Obuhvaća li pravo na naknadu štete u skladu s pravom Unije, koje svaka osoba ima na temelju utvrđene povrede zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije, pravo na isticanje štete nastale izvan EGP-a?
- b) Treba li odnosno je li moguće pretpostavku odlučujućeg utjecaja društava majki (kojima je izrečena novčana kazna) na gospodarsku djelatnost društava kćeri priznati u pravu tržišnog natjecanja („pretpostavka Akzo“) primijeniti u (građanskopravnim) predmetima koji se odnose na štetu nastalu zabranjenim sporazumom?
- c) Ispunjava li posredničko holding društvo, koje isključivo upravlja udjelima i ima ih, drugi kriterij iz presude Sumal (postojanje konkretne veze između obavljanja gospodarske djelatnosti i predmeta povrede za koju se društvo majka smatra odgovornim)?
4. a) Mogu li prilikom primjene članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012] različiti tuženici s poslovnim nastanom u istoj državi članici (zajedno) biti osnovni tuženik?
- b) Određuje li se izravno i neposredno člankom 8. točkom 1. Uredbe [br. 1215/2012] mjesno nadležni sud na način koji ima prednost pred nacionalnim pravom?
- c) U slučaju niječnog odgovora na pitanje 4.a, odnosno da samo jedan tuženik može biti osnovni tuženik, i potvrdnog odgovora na pitanje 4.b, odnosno da se člankom 8. točkom 1. Uredbe [br. 1215/2012] izravno određuje mjesno nadležni sud na način koji ima prednost pred nacionalnim pravom: postoji li prilikom primjene [te odredbe] prostor za interno upućivanje sudu u domicilu tuženika u istoj državi članici?”

Predmet C-673/23

26. Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja i tržišta, Italija) (u daljnjem tekstu: AGCM) 17. srpnja 2019. donijela je odluku u kojoj je smatrala da je više poduzetnika, među kojima su Smurfit Kappa Italia i Toscana Ondulati, počinilo dvije zasebne povrede članka 101. UFEU-a te članaka 15. i 31. talijanskog Zakona o tržišnom natjecanju.

- 27 Tom je odlukom AGCM smatrao, s jedne strane, da su ti poduzetnici između 2. veljače 2004. i 30. ožujka 2017. sudjelovali u zabranjenom sporazumu na talijanskom tržištu valovitog kartona kako bi utjecali na prodajne cijene tog proizvoda i potaknuli druge poduzetnike na sudjelovanje u tom zabranjenom sporazumu. S druge strane, smatrao je da su glavni proizvođači kartonske ambalaže između 7. rujna 2005. i 30. ožujka 2017. sudjelovali u zabranjenom sporazumu koji se odnosio na ambalažni materijal, s ciljem narušavanja tržišnog natjecanja na talijanskom tržištu kartonske ambalaže. AGCM je također istaknuo da je taj drugi zabranjeni sporazum imao funkciju potpore u odnosu na zabranjeni sporazum o valovitom kartonu.
- 28 Smurfit Kappa Italia, sa sjedištem u Milanu (Italija), DS Smith Holding Italia, sa sjedištem u Vimercateu (Italija) i Toscana Ondulati, sa sjedištem u Capannoriju (Italija), adresati su navedene odluke, iz koje proizlazi da su društva Smurfit Kappa Italia i Toscana Ondulati sudjelovala u zabranjenom sporazumu. Društvo DS Smith Holding Italia također je odgovorno za taj zabranjeni sporazum kao neizravno društvo majka. Nasuprot tomu, ostala društva tužitelji u glavnom postupku, koja su dio grupa Smurfit Kappa Italia i Toscana Ondulati, nisu bila adresati te odluke.
- 29 Unilever i dr., koji su dio grupe Unilever, tijekom razdoblja povrede kupili su od društava koja su sudjelovala u zabranjenim sporazumima sirovine i ambalažni materijal te ambalažu od valovitog kartona za europska proizvodna postrojenja društva Unilever. Unilever i dr. smatraju da su pretrpjeli štetu zbog povećanja cijena proizvoda kupljenih od društava sudionika zabranjenog sporazuma kao i zbog održavanja umjetno visokih razina cijena („zaštitne cijene”) i preostalih učinaka zabranjenog sporazuma na tržište.
- 30 Stoga su pred rechtbankom Amsterdam (Sud u Amsterdamu) podnijeli deklaratornu tužbu kojom su tražili da se presudi da su Smurfit Kappa i dr. solidarno odgovorni u odnosu na njih zbog svojeg sudjelovanja u predmetnom zabranjenom sporazumu. Zahtijevaju također da se tim društvima naloži solidarno plaćanje naknade štete čiji iznos treba naknadno utvrditi, a koja je namijenjena naknadi štete za koju smatraju da su je pretrpjeli zbog tog zabranjenog sporazuma.
- 31 Smurfit Kappa International jedino je društvo tuženik sa sjedištem na području rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu) i smatra se osnovnim tuženikom. To društvo nije bilo adresat odluke od 17. srpnja 2019. AGCM-a. Ono je posrednički holding, društvo kći Smurfit Kappa Groupa, sa sjedištem u Irskoj na koje se ne odnosi glavni postupak, i društvo majka društva Smurfit Kappa Europe. Potonje je vlasnik ukupnog društvenog kapitala društva Smurfit Kappa Italia, jednog od društava adresata odluke AGCM-a od 17. srpnja 2019.
- 32 Deklaratornom presudom rechtbank Amsterdam (Sud u Amsterdamu) proglasio se mjesno nadležnim, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, za odlučivanje o tužbama protiv društava sa sjedištem u Nizozemskoj, ali i protiv društava sa sjedištem izvan Nizozemske.
- 33 Naime, s jedne strane, smatrao je da je nadležan za odlučivanje o tužbi protiv društva Smurfit International, jedinog tuženog društva sa sjedištem u Amsterdamu (Nizozemska) i, prema tome, na njegovu području mjesne nadležnosti, ali i o tužbama protiv svih društava sa sjedištem u Nizozemskoj jer među svim tim tužbama postoji povezanost koja opravdava zajedničko postupanje zbog učinkovitosti. S druge strane, smatrao je da postoji dovoljno bliska povezanost između tužbi podnesenih protiv svih društava sa sjedištem u Nizozemskoj i onih protiv društava sa sjedištem izvan Nizozemske, što opravdava to da presudu donese isti sud kako bi se izbjegle nepomirljive odluke.

- 34 Smurfit Kappa i dr. podnijeli su protiv te presude žalbu Gerechtshofu Amsterdam (Žalbeni sud u Amsterdamu), sudu koji je uputio zahtjev u ovom predmetu.
- 35 Taj sud podsjeća na to da društva sa sjedištem u Nizozemskoj u prvom stupnju nisu osporavala nadležnost rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu) i da se, u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima, protiv odluka donesenih u području nacionalne mjesne nadležnosti pred njim ne može podnijeti pravni lijek. Navodi da je stoga dužan smatrati da taj sud ima nacionalnu mjesnu nadležnost za odlučivanje ne samo o tužbi podnesenoj protiv društva Smurfit International, jedinog društva sa sjedištem na njegovu području nadležnosti, koje, iako nije adresat AGCM-ove odluke, postaje osnovni tuženik s obzirom na svoje mjesto poslovnog nastana, nego i o tužbama protiv svih tuženih društava sa sjedištem u Nizozemskoj.
- 36 Suprotno tomu, navedeni se sud pita o međunarodnoj nadležnosti navedenog suda u pogledu tužbi podnesenih protiv društava sa sjedištem izvan Nizozemske. On se u biti pita postoji li dovoljno bliska povezanost u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 između, s jedne strane, tužbe podnesene protiv društva Smurfit International i/ili drugih društava sa sjedištem u Nizozemskoj i, s druge strane, tužbi protiv društava sa sjedištem izvan Nizozemske.
- 37 U tim je okolnostima Gerechtshof Amsterdam (Žalbeni sud u Amsterdamu) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. a) Postoji li uska povezanost u smislu članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012] između:
- s jedne strane, tužbe protiv osnovnog tuženika koji nije primatelj odluke nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje o zabranjenom sporazumu, ali koji se, kao subjekt u pogledu kojeg se tvrdi da pripada poduzetniku u smislu prava tržišnog natjecanja Unije [...], smatra odgovornim u uzlaznoj liniji za utvrđenu povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije, i,
 - s druge strane, tužbe protiv
- sutuženika koji je primatelj te odluke, i/ili
 - sutuženika koji nije primatelj odluke i u pogledu kojeg se tvrdi da kao pravni subjekt pripada poduzetniku koji se u odluci u javnopravnom smislu smatra odgovornim za povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije?

Je li pritom važno

- to što je osnovni tuženik koji se smatra odgovornim u uzlaznoj liniji u razdoblju u kojem se provodio zabranjeni sporazum samo imao udjele i upravljao njima;
- u slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 4.a, to što je osnovni tuženik koji se smatra odgovornim u uzlaznoj liniji sudjelovao u proizvodnji, distribuciji, prodaji i/ili isporuci proizvoda koji su predmet zabranjenog sporazuma i/ili u pružanju usluga koje su predmet zabranjenog sporazuma;
- nalazi li se sjedište osnovnog tuženika u državi članici u kojoj je nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje utvrdilo (samo) povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije na nacionalnom tržištu;
- smatra li se sutuženik koji je primatelj odluke u toj odluci:
 - stvarnim sudionikom zabranjenog sporazuma u smislu da je stvarno sudjelovao u utvrđenom sporazumu koji se protivi pravilima o tržišnom natjecanju (ili u više takvih sporazuma) i/ili u usklađenom djelovanju, ili

- ii) pravnim subjektom koji pripada poduzetniku koji se u javnopravnom smislu smatra odgovornim za povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije;
- 5. to što je sutuženik koji nije primatelj odluke stvarno proizvodio, distribuirao, prodavao i/ili isporučivao proizvode koji su predmet zabranjenog sporazuma i/ili pružao usluge koje su predmet zabranjenog sporazuma;
- 6. pripadaju li osnovni tuženik i sutuženik istom poduzetniku;
- 7. to što su tužitelji izravno ili neizravno kupovali proizvode od osnovnog tuženika i/ili od sutuženika odnosno izravno ili neizravno od njih primali usluge?
- b) Je li za odgovor na pitanje 1.a relevantno to što je predvidivo da će dotični sutuženik biti tužen pred sudom nadležnim za osnovnog tuženika? Ako je odgovor potvrđan: je li ta predvidivost zaseban kriterij prilikom primjene članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012]? Postoji li ona u načelu s obzirom na presudu od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800? Na koji način okolnosti navedene u pitanju 1.a točkama 1. do 6. u ovom slučaju čine predvidivim to da će sutuženik biti tužen pred sudom nadležnim za osnovnog tuženika?
- 2. Treba li prilikom utvrđivanja nadležnosti uzeti u obzir i eventualno prihvaćanje tužbe protiv osnovnog tuženika? Ako je odgovor potvrđan: je li za tu ocjenu dovoljno da se ne može unaprijed isključiti mogućnost prihvaćanja tužbe?
- 3. Treba li odnosno je li moguće pretpostavku odlučujućeg utjecaja društava majki (kojima je izrečena novčana kazna) na gospodarsku djelatnost društava kćeri priznati u pravu tržišnog natjecanja („pretpostavka Akzo”) primijeniti u (građanskopravnim) predmetima koji se odnose na štetu nastalu zabranjenim sporazumom?
- 4. a) Mogu li prilikom primjene članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012] različiti tuženici s poslovnim nastanom u istoj državi članici (zajedno) biti osnovni tuženik?
- b) Određuje li se izravno i neposredno člankom 8. točkom 1. Uredbe [br. 1215/2012] mjesno nadležni sud na način koji ima prednost pred nacionalnim pravom?
- c) U slučaju niječnog odgovora na pitanje 4.a, odnosno da samo jedan tuženik može biti osnovni tuženik, i potvrdnog odgovora na pitanje 4.b, odnosno da se člankom 8. točkom 1. Uredbe [br. 1215/2012] izravno određuje mjesno nadležni sud na način koji ima prednost pred nacionalnim pravom: postoji li prilikom primjene članka 8. točke 1. Uredbe [br. 1215/2012] prostor za interno upućivanje sudu u domicilu tuženika u istoj državi članici?”

Postupak pred Sudom

- 38 Odlukom predsjednika Suda od 18. siječnja 2024. predmeti C-672/23 i C-673/23 spojeni su radi usmenog dijela postupka i donošenja odluke kojom se okončava postupak, u skladu s člankom 54. Poslovnika Suda.

Prethodna pitanja

Pitanja 1.a

- 39 Uvodno valja podsjetiti na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu, Sud će prema potrebi preoblikovati pitanja koja su mu postavljena (presuda od 15. srpnja 2021., Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, t. 31.).
- 40 U ovom slučaju iz odluka kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da svojim prvim pitanjima, pod (a), koja su u biti formulirana na sličan način u predmetima C-672/23 i C-673/23, sud koji je uputio zahtjev pita može li se na temelju određenih okolnosti svojstvenih tim predmetima utvrditi postojanje dovoljno bliske povezanosti, s obzirom na članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012, između, s jedne strane, tužbe podnesene protiv osnovnog tuženika, koji nije adresat predmetne odluke nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje ili tijela Unije za tržišno natjecanje, ali koji se, kao subjekt za koji se tvrdi da pripada poduzetniku koji se tom odlukom smatra odgovornim za povredu prava tržišnog natjecanja Unije, također smatra odgovornim prije ili nakon utvrđene povrede i, s druge strane, tužbi protiv sutuženika, adresata ili ne, te odluke, na kojoj se može temeljiti međunarodna nadležnost rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu) za odlučivanje o njoj.
- 41 Sud koji je uputio zahtjev osobito se pita jesu li za ocjenu postojanja takvog odnosa relevantne okolnosti kao što su, kao prvo, samo vlasništvo i upravljanje dionicama od strane osnovnog tuženika, kao drugo, njegova eventualna uključenost u proizvodnju, distribuciju, prodaju i/ili isporuku proizvoda ili pružanje usluga koje su predmet zabranjenog sporazuma, kao treće, činjenica ima li taj osnovni tuženik sjedište u državi članici u kojoj je utvrđena povreda prava tržišnog natjecanja, kao četvrto, kvalifikacija sutuženika adresata predmetne odluke kao *de facto* sudionika u povredi ili kao subjekta koji je dio poduzetnika koji se smatra odgovornim za povredu, kao peto, činjenica da je sutuženik koji nije adresat stvarno proizvodio, distribuirao, prodavao i/ili isporučio proizvode ili pružao usluge koje su dovele do zabranjenog sporazuma, kao šesto, pripadnost osnovnog tuženika i sutuženika istom poduzetniku i, kao sedmo, činjenica da su tužitelji izravno ili neizravno kupili proizvode ili primali usluge od osnovnog tuženika i/ili sutuženika ili da su im isporučene.
- 42 U tim okolnostima valja smatrati da svojim prvim pitanjima pod (a) sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da može postojati „tako bliska povezanost” u smislu te odredbe između, s jedne strane, tužbe podnesene protiv osnovnog tuženika koji nije bio naveden kao odgovoran za povredu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u koju je utvrdila Komisija ili nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje i, s druge strane, tužbi protiv društava u pogledu kojih postoje ozbiljne indicije da pripadaju poduzetnicima, u smislu prava tržišnog natjecanja Unije, kojima je pripisana ta povreda.
- 43 Najprije valja podsjetiti na to da, s obzirom na to da se Uredbom br. 1215/2012 stavlja izvan snage i zamjenjuje Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.), koja je sama zamijenila Konvenciju od 27. rujna 1968. o [sudskoj] nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32.), kako je izmijenjena naknadnim konvencijama o pristupanju novih država članica toj konvenciji, tumačenje Suda u

pogledu odredaba tih ranijih pravnih instrumenata vrijedi i za Uredbu br. 1215/2012, kad se te odredbe mogu smatrati „istovjetnima” (presuda od 15. srpnja 2021., Volvo i dr., C-30/20, EU:C:2021:604, t. 28. i navedena sudska praksa).

- 44 To je slučaj, s jedne strane, s člankom 6. točkom 1. Uredbe br. 44/2001 i, s druge strane, s člankom 8. točkom 1. Uredbe br. 1215/2012, koji su u biti formulirani na sličan način, tako da se te odredbe mogu kvalificirati kao „istovjetne” u smislu sudske prakse navedene u prethodnoj točki ove presude (vidjeti u tom smislu presude od 15. srpnja 2021., Volvo i dr., C-30/20, EU:C:2021:604, t. 29., i od 13. veljače 2025., Athenian Brewery i Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, t. 24.).
- 45 Na temelju članka 4. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012, osobe s domicilom u državi članici tuže se pred sudovima te države članice. Člankom 63. stavkom 1. te uredbe propisano je da, za primjenu predmetne uredbe, trgovačko društvo ili pravna osoba ima domicil u mjestu u kojemu se nalazi njihovo statutarno sjedište, središnja uprava ili glavno mjesto poslovanja. Međutim, to pravilo o nadležnosti sudova države članice u kojoj tuženik ima domicil predviđeno je u navedenom članku 4. stavku 1. „podložno” drugim odredbama Uredbe br. 1215/2012. Naime, dok je to pravilo o nadležnosti, u skladu s njezinom uvodnom izjavom 15., načelno pravilo, tom se uredbom predviđa određen broj iznimaka (vidjeti u tom smislu presudu od 25. veljače 2025., BSH Hausgeräte, C-339/22, EU:C:2025:108, t. 29. i 30.). Među njima, člankom 8. predmetne uredbe predviđaju se iznimke od tog načelnog pravila za povezane zahtjeve.
- 46 U tom pogledu, člankom 8. točkom 1. Uredbe br. 1215/2012 određuje se da osoba koja ima domicil u državi članici može također biti tužena ako je ona jedan od više tuženika, pred sudom mjesta u kojemu jedan od njih ima domicil, ako među tužbenim zahtjevima postoji tako bliska povezanost da ih je je svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima.
- 47 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, odredbe te uredbe treba tumačiti autonomno, polazeći od sustava i ciljeva te uredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 8. lipnja 2023., BNP Paribas, C-567/21, EU:C:2023:452, t. 43.).
- 48 Cilj pravila o posebnoj nadležnosti iz članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 jest, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 16. i 21. navedene uredbe, promicati dobro sudovanje, smanjiti rizik od usporednih postupaka i spriječiti donošenje nepomirljivih odluka u različitim državama članicama ako bi se slučajevi rješavali odvojeno (vidjeti u tom smislu presudu od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 34. i navedenu sudska praksu).
- 49 To pravilo o posebnoj nadležnosti, budući da se njime odstupa od načela nadležnosti suda prema domicilu tuženika navedenog u članku 4. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012, treba usko tumačiti, ne dopuštajući tumačenje koje ide izvan slučaja što ih ta uredba izrijekom predviđa (presuda od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 35. i navedena sudska praksa).
- 50 U okviru primjene članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 treba provjeriti postoji li među različitim zahtjevima koje je podnio isti tužitelj protiv različitih tuženika takva povezanost da ih je svrhovitije saslušati i o njima odlučiti zajedno, kako bi se izbjegla opasnost od proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima. Postojanje takve povezanosti treba ocijeniti s obzirom na sve okolnosti slučaja, osobito s obzirom na opasnost od donošenja nepomirljivih odluka.

- 51 U tom pogledu, da bi se odluke smatrale proturječnima, nije dovoljno postojanje razlika u ishodu sporova, već je potrebno da ta razlika nastane u okviru iste činjenične i pravne situacije (presuda od 21. svibnja 2015., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 20. i navedena sudska praksa).
- 52 Sud je presudio da se pravilo utvrđeno u članku 8. točki 1. Uredbe br. 1215/2012 ipak ne može tumačiti na način da se njime tužitelju može dopustiti da podnese tužbu protiv više tuženika samo u cilju da jednomu od njih uskrati nadležnost suda države članice u kojoj ima domicil i time zlouporabi pravilo o nadležnosti iz te odredbe na način da stvori ili na umjetan način održava uvjete za primjenu navedene odredbe (presuda od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 43. i navedena sudska praksa).
- 53 Stoga će sud koji je uputio zahtjev biti dužan ocijeniti postojanje iste pravne i činjenične situacije, vodeći računa o svim relevantnim elementima predmeta koji se pred njim vodi, u vezi sa zahtjevima usmjerenima protiv različitih tuženika o kojima je riječ u glavnom postupku u prvom stupnju i da zahtjevi usmjereni protiv jedinog od sutuženika čiji domicil opravdava njegovu nadležnost nemaju za predmet umjetno ispunjavanje uvjeta za primjenu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 (vidjeti u tom smislu presudu od 7. rujna 2023., Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 42. i 45.).
- 54 U tom smislu valja podsjetiti na to da je, kao prvo, uvjet postojanja iste činjenične i pravne situacije ispunjen, među ostalim, kada je više poduzetnika koji su sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi pravila tržišnog natjecanja prava Unije, utvrđenoj u Komisijinoj odluci, tuženo pred sudom zbog njihova sudjelovanja u toj povredi, iako se njihovo sudjelovanje u njezinoj provedbi razlikuje tijekom vremena ili ovisno o predmetnim zemljopisnim područjima (vidjeti u tom smislu presudu od 21. svibnja 2015., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 21.).
- 55 Sud je također u tom pogledu presudio da činjenica da solidarna odgovornost društva majke i njezina društva kćeri za povredu pravila tržišnog natjecanja prava Unije nije utvrđena konačnom odlukom Komisije nije prepreka primjeni članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 na takve zahtjeve (vidjeti u tom smislu presudu od 13. veljače 2025., Athenian Brewery i Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, t. 30.).
- 56 Naime, Sud je presudio da se članak 8. točka 1. Uredbe br. 1215/2012 primjenjuje u slučaju zahtjeva podnesenih zajedno protiv društva majke i njegova društva kćeri koje s njim tvori gospodarsku cjelinu i utemeljenih na sudjelovanju drugonavedenog društva u povredi pravila tržišnog natjecanja prava Unije utvrđenoj u odluci nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje (vidjeti u tom smislu presudu od 13. veljače 2025., Athenian Brewery i Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, t. 33.).
- 57 Kao drugo, valja podsjetiti na to da iz ustaljene sudske prakse također proizlazi da kada se dokaže da su društvo majka i njegovo društvo kći dio iste gospodarske cjeline i da su, prema tome, jedinstveni poduzetnik u smislu pravila tržišnog natjecanja prava Unije, samo postojanje te gospodarske cjeline koja je počinila povredu odlučujuće je za utvrđivanje odgovornosti jednog ili drugog društva, od kojih se poduzetnik sastoji, za protutržišno postupanje potonjeg. Na toj osnovi pojam „poduzetnik” i, preko njega, pojam „gospodarska cjelina” dovode *ipso iure* do solidarne odgovornosti subjekata od kojih je gospodarska cjelina sastavljena u trenutku počinjenja povrede (presuda od 13. veljače 2025., Athenian Brewery i Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, t. 29. i navedena sudska praksa).

- 58 Kao treće, prema sudskoj praksi Suda, kada su pravno odvojene osobe organizirane u obliku grupe, one tvore jednog te istog poduzetnika ako ne određuju samostalno svoje ponašanje na predmetnom tržištu, nego su, osobito s obzirom na ekonomske, organizacijske i pravne veze između njih i društva majke, u tu svrhu podvrgnute učincima stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja koji provodi ta upravljačka cjelina (presuda od 12. svibnja 2022., Servizio Elettrico Nazionale i dr., C-377/20, EU:C:2022:379, t. 108. i navedena sudska praksa).
- 59 U tom pogledu valja podsjetiti na to da u posebnom slučaju kada društvo majka izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital svojeg društva kćeri koje je počinilo povredu pravila tržišnog natjecanja postoji oboriva pretpostavka prema kojoj navedeno društvo majka stvarno izvršava takav odlučujući utjecaj na postupanje svojeg društva kćeri (presuda od 26. listopada 2017., Global Steel Wire i dr./Komisija, C-457/16 P i C-459/16 P do C-461/16 P, EU:C:2017:819, t. 84. i navedena sudska praksa).
- 60 Naime, nije samo vlasništvo cijelog ili gotovo cijelog kapitala društva kćeri samo po sebi ono što utemeljuje pretpostavku stvarnog izvršavanja odlučujućeg utjecaja, nego stupanj kontrole društva majke nad svojim društvom kćeri koji to vlasništvo podrazumijeva (presuda od 27. siječnja 2021., The Goldman Sachs Group/Komisija, C-595/18 P, EU:C:2021:73, t. 35.).
- 61 S obzirom na to, činjenica da jedno društvo drži gotovo cijeli temeljni kapital drugog društva, iako predstavlja čvrstu naznaku da postoji takva kontrola, ne omogućuje da se sa sigurnošću isključi mogućnost da jedna ili više drugih osoba mogu raspolagati, samostalno ili zajedno, ovlašću odlučivanja jer se, među ostalim, vlasništvo nad kapitalom društva može odvojiti od prava glasa (presuda od 12. svibnja 2022., Servizio Elettrico Nazionale i dr., C-377/20, EU:C:2022:379, t. 110.).
- 62 Društvo majka, kako bi s društvom kćeri tvorilo jednog te istog poduzetnika, mora izvršavati kontrolu nad ponašanjem svojeg društva kćeri, što se može pokazati ili dokazivanjem toga da društvo majka može izvršavati odlučujući utjecaj na ponašanje društva kćeri i da je osim toga stvarno izvršavalo taj utjecaj ili dokazivanjem toga da to društvo kći ne odlučuje samostalno o svojem ponašanju na tržištu, nego da ono u bitnome provodi upute društva majke, osobito s obzirom na ekonomske, organizacijske i pravne veze koje povezuju ta dva pravna subjekta (presuda od 12. svibnja 2022., Servizio Elettrico Nazionale i dr., C-377/20, EU:C:2022:379, t. 111.).
- 63 Sud je također presudio da članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se, u slučaju zahtjeva da se društvu majci i njegovu društvu kćeri naloži solidarno plaćanje naknade štete pretrpljene zbog toga što je to društvo kći počinilo povredu pravila tržišnog natjecanja, međunarodna nadležnost suda domicila društva majke kojem su podneseni zahtjevi temelji isključivo na pretpostavci prema kojoj, kada društvo majka izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital društva kćeri koje je počinilo povredu pravila tržišnog natjecanja, ono izvršava odlučujući utjecaj na to društvo kćer, pod uvjetom da tuženicima nije uskraćena mogućnost pozivanja na indicije koje upućuju na to da to društvo majka izravno ili neizravno ne drži sav ili gotovo sav kapital navedenog društva kćeri ili da tu pretpostavku ipak treba oboriti (presuda od 13. veljače 2025., Athenian Brewery i Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, t. 47.).
- 64 Kao četvrto, iz sudske prakse Suda proizlazi da, kad je riječ o odgovornosti društva kćeri za povredu članka 101. stavka 1. UFEU-a utvrđenu kod društva majke, oštećenik može tražiti građanskopravnu odgovornost društva kćeri tog društva majke, a ne odgovornost društva majke. Međutim, odgovornost tog društva kćeri može nastati samo ako oštećenik dokaže, bilo oslanjajući se na odluku koju je prethodno donijela Komisija ili nacionalno tijelo nadležno za

tržišno natjecanje, bilo na bilo koji drugi način, s jedne strane, da to društvo kći u trenutku počinjenja povrede nije samostalno određivalo svoje postupanje na tržištu, nego je uglavnom primijenilo upute svojeg društva majke, uzimajući u obzir gospodarske, organizacijske i pravne veze između tih dvaju subjekata, tako da oni čine istu gospodarsku jedinicu i stoga jednog te istog poduzetnika, u smislu članka 101. UFEU-a, koji je počinio protupravno postupanje i, s druge strane, da je postojala konkretna veza između gospodarske djelatnosti tog društva kćeri i predmeta povrede za koju se smatralo da je odgovorno društvo majka (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 51.).

- 65 Valja dodati da je pojam „poduzetnik” u smislu članka 101. UFEU-a funkcionalni pojam, pri čemu se gospodarska cjelina od koje se on sastoji treba odrediti s obzirom na predmet protupravnog postupanja o kojem je riječ. Restrukturiranja, prijenosi ili druge pravne ili organizacijske promjene koje su nastupile naknadno nisu relevantne (vidjeti u tom smislu presude od 14. ožujka 2019., Skanska Industrial Solutions i dr., C-724/17, EU:C:2019:204, t. 46., i od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 46.).
- 66 Stoga isto društvo majka može biti dio više gospodarskih cjelina koje se, ovisno o predmetnoj gospodarskoj djelatnosti, sastoje od njega samog i različitih kombinacija njegovih društava kćeri koja sva pripadaju istoj grupi društava. Ako to ne bi bio slučaj, društvo kći koje pripada takvoj grupi moglo bi se smatrati odgovornim za povrede počinjene u okviru gospodarskih djelatnosti koje nisu ni na koji način povezane s njegovom djelatnošću i u koje ono uopće nije bilo uključeno, čak ni neizravno (presuda od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 47.).
- 67 U tom pogledu, iako je Sud presudio da su subjekti koji su dužni naknaditi štetu prouzročenu zabranjenim sporazumom ili djelovanjem zabranjenim člankom 101. UFEU-a poduzetnici koji su, u smislu te odredbe, sudjelovali u tom zabranjenom sporazumu ili u tom djelovanju, mogućnost koja se priznaje oštećeniku protutržišnog djelovanja da u okviru tužbe za naknadu štete pokrene odgovornost društva kćeri, a ne društva majke, ne može se automatski iskoristiti protiv bilo kojeg društva kćeri društva majke (vidjeti u tom smislu presude od 14. ožujka 2019., Skanska Industrial Solutions i dr., C-724/17, EU:C:2019:204, t. 32., i od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 46.).
- 68 Stoga je, kako bi se utvrdilo postojanje gospodarske cjeline između društva majke i jednog od njegovih društava kćeri, primjenom sudske prakse navedene u točki 64. ove presude, na tužitelju da dokaže postojanje ne samo gospodarskih, organizacijskih i pravnih veza između tih društava nego i konkretne veze između gospodarske djelatnosti tog društva kćeri i predmeta povrede za koju se društvo majka smatralo odgovornim.
- 69 Kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 74. svojeg mišljenja, to je osobito slučaj kada se protutržišni sporazum koji je sklopilo društvo majka ili društvo „baka” odnosi na iste proizvode kao što su oni koje prodaje društvo kći ili društvo unuka ili kada to društvo kći ili društvo unuka osigurava proizvodnju, prodaju, isporuku ili distribuciju tih proizvoda, kao i pružanje usluga koje su predmet zabranjenog sporazuma.
- 70 Kada protupravno ponašanje nije utvrđeno u odluci koju je donijela Komisija ili nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje na temelju članka 101. UFEU-a, društvo kći društva majke kojem se stavlja na teret povreda ima pravo osporavati kako svoju pripadnost istom poduzetniku kojemu pripada to društvo majka tako i samo postojanje navodne povrede (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 60.).

- 71 Okolnost ima li osnovni tuženik domicil u državi članici u kojoj je nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje utvrdilo povredu zabrane sklapanja zabranjenih sporazuma u skladu s pravom Unije na nacionalnom tržištu sama po sebi ne utječe na postojanje „tako bliske povezanosti” u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 između tužbe podnesene protiv tog tuženika i onih podnesenih protiv drugih tuženika.
- 72 Usto, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 75. svojeg mišljenja, druge okolnosti koje navodi sud koji je uputio zahtjev, osobito navođenje predmetnih društava u Komisijinim odlukama ili odlukama nacionalnog tijela nadležnog za tržišno natjecanje kao „sudionika u zabranjenom sporazumu”, ne odnose se na kriterij postojanja bliske povezanosti između zahtjeva kao takvih, nego su samo relevantne za dokazivanje postojanja takve povezanosti.
- 73 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na pitanja 1.a valja odgovoriti tako da članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da može postojati „tako bliska povezanost” u smislu te odredbe između, s jedne strane, tužbe podnesene protiv osnovnog tuženika koji nije bio naveden kao odgovoran za povredu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u koju je utvrdila Komisija ili nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje i, s druge strane, tužbi protiv društava u pogledu kojih postoje ozbiljne indicije da pripadaju poduzetnicima, u smislu prava tržišnog natjecanja Unije, kojima je pripisana ta povreda.

Pitanja 1.b

- 74 Svojim pitanjima 1.b, koja su na istovjetan način sastavljena u predmetima C-672/23 i C-673/23, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da, kako bi se ocijenilo postojanje „tako bliske povezanosti” u smislu te odredbe između zahtjeva protiv više tuženika, kao samostalan kriterij valja uzeti u obzir je li sutuženik mogao biti tužen pred sudom osnovnog tuženika.
- 75 U tom pogledu valja istaknuti da tekst članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 ne čini predvidljivost tužbe za sutuženika pred sudom osnovnog tuženika autonomnim kriterijem nadležnosti. Tom se odredbom njezina primjena samo uvjetuje postojanjem „tako bliske povezanosti” između zahtjeva da postoji interes da ih se ispita i o njima odluči istodobno.
- 76 Međutim, iz uvodnih izjava 15. i 16. Uredbe br. 1215/2012 proizlazi da je predvidljivost nadležnosti sudova jedan od ciljeva pravila o nadležnosti jer istodobno treba omogućiti tužitelju da lako utvrdi sud pred kojim može pokrenuti postupak i tuženiku da razumno predvidi pred kojim sudom može biti tužen.
- 77 Predvidljivost koja se na taj način traži služi cilju pravne sigurnosti koja se sastoji od pojačane pravne zaštite osoba s domicilom u Uniji (vidjeti u tom smislu presudu od 29. srpnja 2024., FTI Touristik (Međunarodni element), C-774/22, EU:C:2024:646, t. 33.).
- 78 Iz sudske prakse Suda također proizlazi da zahtjev predvidljivosti nije samostalan kriterij uz uvjete iz članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012. Taj je zahtjev ispunjen ako su tuženici mogli predvidjeti da postoji rizik da će biti tuženi u državi članici gdje barem jedan od njih ima domicil (vidjeti u tom smislu presudu od 1. prosinca 2011., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, t. 81. i navedenu sudsku praksu).

- 79 Načelo pravne sigurnosti osobito zahtijeva da se pravila o posebnoj nadležnosti tumače na način da se uobičajeno obaviještenom tuženiku omogući da razumno predvidi pred kojim sudom, osim suda države u kojoj ima domicil, može biti tužen (presuda od 13. srpnja 2006., Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, t. 25. i navedena sudska praksa).
- 80 Kao što je to u biti navela nezavisna odvjetnica u točkama 81. do 84. svojeg mišljenja, predvidljivost je opće načelo kojim se uređuju pravila o nadležnosti, koje je konkretizirano kriterijima koje treba uzeti u obzir prilikom ocjene postojanja bliske povezanosti u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012. Pojmovi upotrijebljeni u toj uredbi stoga se ne mogu tumačiti na način kojim bi se povrijedilo to načelo. To načelo je ispunjeno, osobito, kada su situacije u kojima postoji „tako bliska povezanost” općenito predvidljive za tuženika. U tom je pogledu dovoljno da obaviješten i razuman tuženik može predvidjeti pred kojim sudom može biti tužen izvan države u kojoj ima domicil. Kad je konkretno riječ o tužbama za naknadu štete koje se temelje na zakonodavstvu o zabranjenim sporazumima, to je slučaj kada je tuženik sudjelovao u jedinstvenoj povredi članka 101. UFEU-a kao dio poduzetnika. Tim sudjelovanjem treba smatrati da je stvorio blisku povezanost s drugim sudionicima i da može razumno predvidjeti da će moći biti tužen pred sudom u mjestu sjedišta drugog člana tog društva.
- 81 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na pitanja 1.b valja odgovoriti tako da članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da, kako bi se ocijenilo postojanje „tako bliske povezanosti” u smislu te odredbe između zahtjeva usmjerenih protiv više tuženika, predvidljivost za sutuženika zahtjeva da bude tužen pred sudom osnovnog tuženika ne predstavlja samostalan kriterij, nego je treba uzeti u obzir kao opće načelo prilikom primjene pravila o posebnoj nadležnosti predviđenog u navedenoj odredbi.

Druga pitanja u predmetima C-672/23 i C-673/23 te treće pitanje točke (a) do (c) u predmetu C-672/23 i treće pitanje u predmetu C-673/23

- 82 Drugim pitanjima u predmetima C-672/23 i C-673/23 te trećim pitanjem točkama (a) do (c) u predmetu C-672/23 i trećim pitanjem u predmetu C-673/23 sud koji je uputio zahtjev u biti pita Sud u kojoj mjeri, za potrebe primjene članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012, treba uzeti u obzir određene elemente koji se odnose na osnovanost tužbi u glavnom postupku. Osobito se pita treba li uzeti u obzir izgleda za uspjeh tužbe protiv osnovnog tuženika, osobito kada se tim zahtjevom traži naknada štete pretrpljene izvan EGP-a, i mogu li se u tu svrhu kao indicije uzeti u obzir primjena pretpostavke odlučujućeg utjecaja društava majki, priznate u pravu tržišnog natjecanja, kao i okolnost da posrednički holding, koji samo drži udjele i upravlja njima, ispunjava kriterij koji se odnosi na postojanje konkretne veze između njegove gospodarske djelatnosti i predmeta povrede za koju se društvo majka smatralo odgovornim.
- 83 Budući da je sudu koji je uputio zahtjev postavljeno pitanje o međunarodnoj nadležnosti u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012, pitanja navedena u prethodnoj točki ove presude korisna su za rješavanje tih sporova samo u dijelu u kojem se odnose na određivanje te nadležnosti. U tom smislu, na Sudu je da, s obzirom na sudske praksu navedenu u točki 39. ove presude, preoblikuje pitanja koja su mu postavljena.
- 84 U tim okolnostima valja smatrati da drugim pitanjima u predmetima C-672/23 i C-673/23 te trećim pitanjem točkama (a) do (c) u predmetu C-672/23 i trećim pitanjem u predmetu C-673/23, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da kako bi se ocijenilo postoji li „tako bliska povezanost” u smislu te odredbe između zahtjeva usmjerenih protiv više tuženika, valja uzeti u

obzir izgleda za prihvatanje tužbe protiv osnovnog tuženika, osobito kada se taj zahtjev odnosi na naknadu štete pretrpljene izvan EGP-a, kao indiciju koja dokazuje da tužitelj nije umjetno stvorio uvjete za primjenu te odredbe.

- 85 Kao prvo, valja podsjetiti na to da prilikom provjere svoje međunarodne nadležnosti sud pred kojim je pokrenut postupak ne ispituje ni dopuštenost ni osnovanost zahtjeva, nego isključivo utvrđuje poveznice s državom suda koje opravdavaju njegovu nadležnost na temelju članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 (presuda od 13. veljače 2025., *Athenian Brewery i Heineken*, C-393/23, EU:C:2025:85, t. 41.).
- 86 Cilj pravne sigurnosti zahtijeva da sud pred kojim se vodi postupak može lako donijeti odluku o svojoj nadležnosti, bez potrebe za razmatranjem merituma predmeta (vidjeti u tom smislu presude od 28. siječnja 2015., *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 61., i od 29. srpnja 2024., *FTI Touristik (Međunarodni element)*, C-774/22, EU:C:2024:646, t. 33. i navedenu sudsku praksu).
- 87 Kao drugo, valja istaknuti da je Sud ipak presudio da se članak 8. točka 1. Uredbe br. 1215/2012 ne može tumačiti na način da se njime tužitelju može dopustiti da podnese tužbu protiv više tuženika samo u cilju da jednomu od njih uskrati nadležnost suda države članice u kojoj ima domicil i time zlorabiti pravilo o nadležnosti iz te odredbe na način da stvori ili na umjetan način održava uvjete za primjenu navedene odredbe (presuda od 7. rujna 2023., *Beverage City Polska*, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 43. i navedena sudska praksa).
- 88 U tom pogledu Sud je smatrao da je ta pretpostavka zlorabe pravila o nadležnosti isključena ako na datum pokretanja postupka postoji bliska povezanost između zahtjeva podnesenih protiv svakog od tuženika, u smislu da postoji interes da se o njima odluči zajedno kako bi se izbjegla opasnost donošenja proturječnih sudskih odluka koje bi nastale u odvojenim postupcima (vidjeti po analogiji presude od 11. listopada 2007., *Freeport*, C-98/06, EU:C:2007:595, t. 52. i 54.; od 21. svibnja 2015., *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 28. i od 7. rujna 2023., *Beverage City Polska*, C-832/21, EU:C:2023:635, t. 44. i navedenu sudsku praksu).
- 89 Iz toga proizlazi da, kada su zahtjevi povezani u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 podneseni istom sudu, taj sud može utvrđivati zlorabu tog pravila o nadležnosti samo kada postoje uvjerljive indicije koje mu omogućuju zaključiti da je podnositelj zahtjeva stvorio ili na umjetan način održavao uvjete za primjenu navedene odredbe (vidjeti po analogiji presudu od 21. svibnja 2015., *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335, t. 29.).
- 90 U tom pogledu nije dovoljno da se tužba protiv osnovnog tuženika čini neosnovanom. Na datum njezina podnošenja takva tužba mora biti očito neosnovana ili konstruirana, odnosno bez ikakvog stvarnog interesa za tužitelja (vidjeti u tom smislu presudu od 13. srpnja 2006., *Reisch Montage*, C-103/05, EU:C:2006:471, t. 31. i 32.).
- 91 Kao što je to nezavisna odvjetnica u biti istaknula u točki 39. svojeg mišljenja, očita neosnovanost tužbe podnesene protiv osnovnog tuženika može biti indicija da je tužitelj umjetno stvorio uvjete za primjenu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012.
- 92 Kao treće, što se tiče pitanja mogu li se izgledi za uspjeh tužbe protiv osnovnog tuženika uzeti u obzir kao indicija kako bi se ocijenilo je li tužitelj namjeravao zlorabiti pravilo o nadležnosti predviđeno člankom 8. točkom 1. Uredbe br. 1215/2012, valja podsjetiti, kao prvo, na to da u skladu s člankom 1. stavkom 1., člankom 2. točkom 6. i člankom 3. stavkom 1. Direktive 2014/104, svaka fizička ili pravna osoba koja je pretrpjela štetu prouzročenu kršenjem prava

tržišnog natjecanja u smislu članka 101. UFEU-a može zahtijevati i dobiti potpunu naknadu za tu štetu ako postoji uzročna veza između navedene štete i zabranjenog sporazuma ili djelovanja zabranjenog tim člankom 101. (vidjeti u tom smislu presudu od 12. prosinca 2019., Otis Gesellschaft i dr., C-435/18, EU:C:2019:1069, t. 22., 23. i 30. i navedenu sudsku praksu).

- 93 Budući da se zabranjeni sporazum provodio unutar unutarnjeg tržišta, nadležnost Unije za primjenu njezinih pravila tržišnog natjecanja na takva ponašanja obuhvaćena je načelom teritorijalnosti, koje je općenito priznato u međunarodnom pravu (vidjeti u tom smislu presudu od 27. rujna 1988., Ahlström Osakeyhtiö i dr./Komisija, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 i 125/85 do 129/85, EU:C:1988:447, t. 17. i 18.).
- 94 U tom je pogledu djelotvorna primjena prava tržišnog natjecanja Unije na cijelom unutarnjem tržištu, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 1. Direktive 2014/104, nužna kako bi se izbjeglo narušavanje tržišnog natjecanja na tom tržištu. Međutim, postupci za naknadu štete pred nacionalnim sudovima mogu znatno pridonijeti održavanju djelotvornog tržišnog natjecanja u Uniji (presuda od 14. lipnja 2011., Pfeiderer, C-360/09, EU:C:2011:389, t. 29. i navedena sudska praksa).
- 95 Nije relevantno to što je šteta čija se naknada traži nastala izvan područja Unije, pod uvjetom da postoji uzročna veza s osporavanim protutržišnim ponašanjem.
- 96 Slijedom toga, činjenica da je šteta na koju se poziva u prilog tužbi za naknadu štete uzrokovane zabranjenim sporazumom, koja je podnesena sudu države članice, nastala izvan EGP-a sama po sebi ne omogućuje da se ta tužba smatra očito neosnovanom u stadiju provjere međunarodne nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak.
- 97 Kao drugo, valja podsjetiti na to da, što se tiče primjene pretpostavke o postojanju odlučujućeg utjecaja koji društvo majka izvršava na gospodarsku djelatnost svojeg društva kćeri, iz sudske prakse Suda proizlazi da pojam „poduzetnik” u smislu pravila tržišnog natjecanja Unije ne može imati različit doseg ovisno o tome je li riječ o izricanju novčanih kazni ili podnošenju tužbi za naknadu štete zbog povrede tih pravila (vidjeti u tom smislu presudu od 14. ožujka 2019., Skanska Industrial Solutions i dr., C-724/17, EU:C:2019:204, t. 47.).
- 98 Naime, provedba pravila Unije o tržišnom natjecanju od strane tijela javne vlasti (*public enforcement*), s jedne strane, i tužbe za naknadu štete zbog povrede tih pravila (*private enforcement*), s druge strane, dio su jedinstvenog sustava provedbe navedenih pravila, čiji je cilj suzbijanje protutržišnih ponašanja poduzetnika i njihovo odvrćanje od takvog ponašanja (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2021., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, t. 37.).
- 99 Osim toga, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se pretpostavka odlučujućeg utjecaja i odgovornosti društva majke, razvijena u okviru osporavanja Komisijinih odluka donesenih na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003, može primijeniti i u slučaju tužbe koju je podnijela fizička ili pravna osoba koja tvrdi da je pretrpjela štetu zbog sudjelovanja društva u povredi pravila tržišnog natjecanja prava Unije, protiv drugog društva koje drži sav ili gotovo sav kapital prvonavedenog društva (vidjeti u tom smislu presudu od 13. veljače 2025., Athenian Brewery i Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, t. 39.).
- 100 Iz toga slijedi da se oboriva pretpostavka prema kojoj društvo majka koje izravno ili neizravno drži sav ili gotovo sav kapital svojeg društva kćeri izvršava odlučujući utjecaj na to društvo može primijeniti u postupcima za naknadu štete zbog povrede pravila tržišnog natjecanja Unije. Samo

za potrebe provjere međunarodne nadležnosti na temelju članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 dovoljno je da nacionalni sud utvrdi da kod podnošenja te tužbe za naknadu štete nije isključeno da su dotični tuženici dio istog poduzetnika u smislu prava tržišnog natjecanja.

- 101 Kao treće, što se tiče postojanja konkretne veze između gospodarske djelatnosti posredničkog holdinga, koja se ograničava na upravljanje udjelima i njihovo posjedovanje, i predmeta povrede koju je počinilo društvo „baka”, valja istaknuti da, kao što to ističe nezavisna odvjetnica u točki 62. svojeg mišljenja, takav holding, promatran zasebno, samo ima udjele i njima upravlja te kao takav ne djeluje na tržištu.
- 102 Međutim, sama okolnost da je objekt pripisivanja holding, odnosno da se njemu pripisuje ponašanje društva kćeri, ne može isključiti pripisivanje ponašanja (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2013., Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, EU:C:2013:514, t. 43., kao i od 18. srpnja 2013., Schindler Holding i dr./Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, t. 101. do 116.).
- 103 Kao što to proizlazi iz točaka 57. do 63. ove presude, gospodarska djelatnost društva kćeri može se pripisati posredničkom holdingu kada, unatoč vlastitoj pravnoj osobnosti, to društvo kći ne odlučuje samostalno o svojem ponašanju na tržištu, nego u bitnome slijedi smjernice koje je definiralo njegovo društvo majka. To je osobito slučaj kada društvo kći posredničkog holdinga, na koje on izvršava odlučujući utjecaj, obavlja gospodarsku djelatnost koja je u konkretnoj vezi s predmetom povrede koju je počinilo društvo „baka”.
- 104 S obzirom na prethodno navedeno, na druga pitanja u predmetima C-672/23 i C-673/23 kao i na treće pitanje pod (a) do (c) u predmetu C-672/23 i treće pitanje u predmetu C-673/23 valja odgovoriti tako da članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da za ocjenu postojanja „tako bliske povezanosti” u smislu te odredbe između zahtjeva protiv više tuženika ne treba uzeti u obzir izgleda za uspjeh zahtjeva protiv osnovnog tuženika. Međutim, to se može uzeti u obzir kao indicija kojom se utvrđuje da tužitelj nije umjetno stvorio uvjete za primjenu te odredbe. Činjenica da je šteta koja se ističe pred sudom države članice u okviru tužbe za naknadu štete koja se temelji na zakonodavstvu o zabranjenim sporazumima nastala izvan EGP-a ne dovodi sama po sebi do toga da tužbu u okviru ispitivanja međunarodne nadležnosti tog suda treba smatrati očito neosnovanom.

Pitanja 4.b

- 105 Svojim četvrtim pitanjima pod (b), koja su na istovjetan način sastavljena u predmetima C-672/23 i C-673/23, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da se njime određuje i međunarodna i mjesna nadležnost suda države članice na čijem području osnovni tuženik ima domicil.
- 106 U skladu s člankom 8. točkom 1. Uredbe br. 1215/2012 „osoba koja ima domicil u državi članici može također biti tužena ako je ona jedan od više tuženika, pred sudom mjesta u kojemu jedan od njih ima domicil, ako su tužbeni zahtjevi međusobno tako blisko povezani da se zajedničko postupanje i odlučivanje u vezi s njima čini svrhovitim kako bi se izbjegla opasnost proturječnih sudskih odluka u odvojenim postupcima”. Ta se odredba stoga odnosi na sud domicila jednog od tuženika, kako je utvrđen pravom države članice o kojoj je riječ.

- 107 Sud je smatrao da upućivanje na „sud mjesta u kojem stranka ima domicil” treba shvatiti, s jedne strane, na način da označava državu članicu čiji su sudovi nadležni i, s druge strane, da izravno i trenutačno dodjeljuje kako međunarodnu tako i mjesnu nadležnost sudu mjesta u kojem je nastala šteta (vidjeti u tom smislu presude od 3. svibnja 2007., *Color Drack*, C-386/05, EU:C:2007:262, t. 30.; od 15. srpnja 2021., *Volvo i dr.*, C-30/20, EU:C:2021:604, t. 33.; od 30. lipnja 2022., *Allianz Elementar Versicherung*, C-652/20, EU:C:2022:514, t. 37., 38. i 42., kao i od 29. srpnja 2024., *FTI Touristik (Međunarodni element)*, C-774/22, EU:C:2024:646, t. 42.).
- 108 Suprotno tomu, kada se u Uredbi br. 1215/2012 upućuje na „sudove države članice”, osobito u članku 4. stavku 1., članku 7. točki 6. ili članku 11. točki 1. podtočki (a) Uredbe br. 1215/2012, taj se izraz odnosi samo na međunarodnu nadležnost sudova te države članice (vidjeti u tom smislu presude od 30. lipnja 2022., *Allianz Elementar Versicherung*, C-652/20, EU:C:2022:514, t. 37., 38. i 42., kao i od 29. srpnja 2024., *FTI Touristik (Međunarodni element)*, C-774/22, EU:C:2024:646, t. 42.).
- 109 Kada je riječ o pitanju koji je sud u tako određenoj državi članici nadležan, iz samog teksta članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 kako ga tumači Sud proizlazi da ta odredba izravno i neposredno povjerava kako međunarodnu tako i mjesnu nadležnost sudu mjesta u kojem je nastala šteta.
- 110 Kao što je to nezavisna odvjetnica istaknula u točki 92. svojeg mišljenja, to se tumačenje temelji na izvješću o Konvenciji od 27. rujna 1968., koje je sastavio P. Jenard (SL 1979., C 59, str. 44.), iz kojeg proizlazi, kad je riječ o članku 6. točki 1. te konvencije, kojem odgovara članak 8. točka 1. Uredbe br. 1215/2012, da pravilo o nadležnosti koje on postavlja treba shvatiti na način da kao nadležni sud određuje sud mjesta u kojem se nalazi domicil jednog od tuženika.
- 111 Takvo tumačenje također ispunjava zahtjeve dobrog sudovanja jer istodobno omogućuje učinkovito postupovno upravljanje sporom, izvođenje i ocjenu dokaza od strane samo jednog suda kao i sprečavanje opasnosti od donošenja različitih odluka (vidjeti u tom smislu presudu od 2. prosinca 2025., *Stichting Right to Consumer Justice i Stichting App Stores Claims*, C-34/24, EU:C:2025:936, t. 73.).
- 112 Valja naglasiti da – uzimajući u obzir posebnosti predmetâ iz područja prava tržišnog natjecanja i, konkretnije, okolnost da podnošenje tužbi za naknadu štete zbog povrede tog prava u načelu zahtijeva provođenje složene činjenične i ekonomske analize – objedinjavanje pojedinačnih zahtjeva može oštećenicima olakšati ostvarivanje prava na naknadu štete kao i zadaću suda pred kojim je pokrenut postupak. U kontekstu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012, tehnička složenost pravila primjenjivih na tužbe za naknadu štete zbog povreda odredbi prava tržišnog natjecanja stoga može opravdati koncentraciju nadležnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 2. prosinca 2025., *Stichting Right to Consumer Justice i Stichting App Stores Claims*, C-34/24, EU:C:2025:936, t. 74. i navedenu sudsku praksu).
- 113 S obzirom na prethodna razmatranja, na četvrta pitanja pod (b) valja odgovoriti tako da članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da se njime određuje i međunarodna i mjesna nadležnost suda države članice na čijem području osnovni tuženik ima domicil.

Pitanja 4.c

- 114 Svojim četvrtim pitanjima pod (c) sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da mu se protivi to da se sud države članice pred kojim je prvotno pokrenut postupak na temelju te odredbe, ali koji se smatra mjesno nenadležnim za odlučivanje o tužbi protiv osnovnog tuženika, proglasi nenadležnim u korist drugog suda iste države članice, koji je nacionalnim pravom određen kao mjesno nadležan.
- 115 Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu pojašnjava da nije vjerojatno da su u predmetima koji se pred njim vode društva Draka Holding i Smurfit Kappa International osnovni tuženici. Prema njegovu mišljenju, to svojstvo imaju drugi tuženici sa sjedištem u Nizozemskoj, ali koji se nalaze izvan područja nadležnosti rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu).
- 116 U tom pogledu treba napomenuti da se Uredbom br. 1215/2012 želi u području suradnje u građanskim i trgovačkim stvarima osnažiti pojednostavnjen i učinkovit sustav pravila o rješavanju sukoba nadležnosti i priznavanju i izvršenju sudskih odluka, radi olakšavanja pravosudne suradnje u svrhu pridonošenja ostvarenju cilja postavljenog Uniji, da postane područje slobode, sigurnosti i pravde, zasnivajući se pritom na visokoj razini povjerenja koja mora postojati između država članica (presuda od 6. listopada 2021., TOTO i Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, t. 67.).
- 117 Ni iz jedne odredbe te uredbe ne proizlazi da je ona prepreka tomu da se sud države članice proglasi nenadležnim u korist drugog suda iste države članice.
- 118 Predmet navedene uredbe nije bio samo ujednačavanje postupovnih pravila država članica, nego i raspodjela sudske nadležnosti za rješavanje sporova u građanskim i trgovačkim stvarima u odnosima između država članica (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2021., TOTO i Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, t. 68.).
- 119 Iz ustaljene sudske prakse također proizlazi da što se tiče postupovnih pravila, valja uputiti na mjerodavna nacionalna pravila suda pred kojim je pokrenut postupak, pod uvjetom da primjena tih pravila ne umanjuje koristan učinak Uredbe br. 1215/2012 (vidjeti u tom smislu presudu od 7. ožujka 1995., Shevill i dr., C-68/93, EU:C:1995:61, t. 36.).
- 120 Iz toga slijedi, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 97. svojeg mišljenja, da se sud koji se smatra nenadležnim s obzirom na nacionalna pravila o nacionalnoj mjesnoj nadležnosti može, na temelju tih pravila, proglasiti nenadležnim u korist suda koji smatra nadležnim, pod uvjetom da to ustupanje ne dovodi u pitanje djelotvornu primjenu Uredbe br. 1215/2012, osobito u pogledu pravila o posebnoj nadležnosti predviđenog u njezinu članku 8. točki 1.
- 121 S obzirom na prethodno navedeno, na četvrta pitanja pod (c) valja odgovoriti tako da članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da se sud države članice, pred kojim je prvotno pokrenut postupak na temelju te odredbe, ali koji se smatra mjesno nenadležnim za odlučivanje o tužbi protiv osnovnog tuženika, proglasi nenadležnim u korist drugog suda iste države članice koji je nadležan za odlučivanje o njemu, ako do tog ustupanja dolazi u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima i ono ne utječe negativno na koristan učinak te uredbe.

Pitanja 4.a

- 122 Svojim četvrtim pitanjima pod (a), koja su na istovjetan način sastavljena u predmetima C-672/23 i C-673/23, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da se više tuženika sa sjedištem u istoj državi članici može zajedno smatrati osnovnim tuženikom za potrebe primjene te odredbe.
- 123 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, opravdanost zahtjeva za prethodnu odluku nije u davanju savjetodavnih mišljenja o općenitim ili hipotetskim pitanjima, nego u stvarnoj potrebi učinkovitog rješenja spora o pravu Unije (presuda od 3. listopada 2019., A i dr., C-70/18, EU:C:2019:823, t. 73.).
- 124 Međutim, mjesna nadležnost rechtbanka Amsterdam (Sud u Amsterdamu) u glavnim postupcima nije uvjetovana pitanjem može li se više tuženika sa sjedištem u istoj državi članici zajedno smatrati osnovnim tuženikom u smislu članka 8. točke 1. Uredbe br. 1215/2012. Odgovor na četvrta pitanja pod (a) stoga ne može imati nikakav utjecaj na ishod glavnih postupaka i stoga ga treba smatrati očito irrelevantnim za njihovo rješenje.
- 125 Stoga nije potrebno odgovoriti na četvrta pitanja pod (a).

Troškovi

- 126 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 8. točku 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da može postojati „tako bliska povezanost” u smislu te odredbe između, s jedne strane, tužbe podnesene protiv tuženika koji služi kao osnovni tuženik za utvrđivanje nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak koji nije bio naveden kao odgovoran za povredu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. koju je utvrdila Europska komisija ili nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje i, s druge strane, tužbi protiv društava u pogledu kojih postoje ozbiljne indicije da pripadaju poduzetnicima, u smislu prava tržišnog natjecanja Unije, kojima je pripisana ta povreda.**
- 2. Članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da, kako bi se ocijenilo postojanje „tako bliske povezanosti” u smislu te odredbe između zahtjeva usmjerenih protiv više tuženika, predvidljivost za sutuženika zahtjeva da bude tužen pred sudom tuženika koji služi kao osnovni tuženik za utvrđivanje nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak ne predstavlja samostalan kriterij, nego je treba uzeti u obzir kao opće načelo prilikom primjene pravila o posebnoj nadležnosti predviđenog u navedenoj odredbi.**

3. Članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da, kako bi se ocijenilo postojanje „tako bliske povezanosti” u smislu te odredbe između zahtjeva protiv više tuženika, ne treba uzeti u obzir izgleda za uspjeh zahtjeva protiv tuženika koji služi kao osnovni tuženik za utvrđivanje nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak. Međutim, to se može uzeti u obzir kao indicija kojom se utvrđuje da tužitelj nije umjetno stvorio uvjete za primjenu te odredbe. Činjenica da je šteta koja se ističe pred sudom države članice u okviru tužbe za naknadu štete koja se temelji na zakonodavstvu o zabranjenim sporazumima nastala izvan EGP-a ne dovodi sama po sebi do toga da tužbu u okviru ispitivanja međunarodne nadležnosti tog suda treba smatrati očito neosnovanom.
4. Članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da on određuje i međunarodnu i mjesnu nadležnost suda države članice na čijem području tuženik koji služi kao osnovni tuženik za utvrđivanje nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak ima domicil.
5. Članak 8. točku 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da joj se ne protivi to da se sud države članice, pred kojim je prvotno pokrenut postupak na temelju te odredbe, ali koji se smatra mjesno nenadležnim za odlučivanje o tužbi protiv tuženika koji služi kao osnovni tuženik za utvrđivanje nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak, proglasi nenadležnim u korist drugog suda iste države članice koji je nadležan za odlučivanje o njemu, ako do tog ustupanja dolazi u skladu s nacionalnim postupovnim pravilima i ono ne utječe negativno na koristan učinak te uredbe.

Potpisi